

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

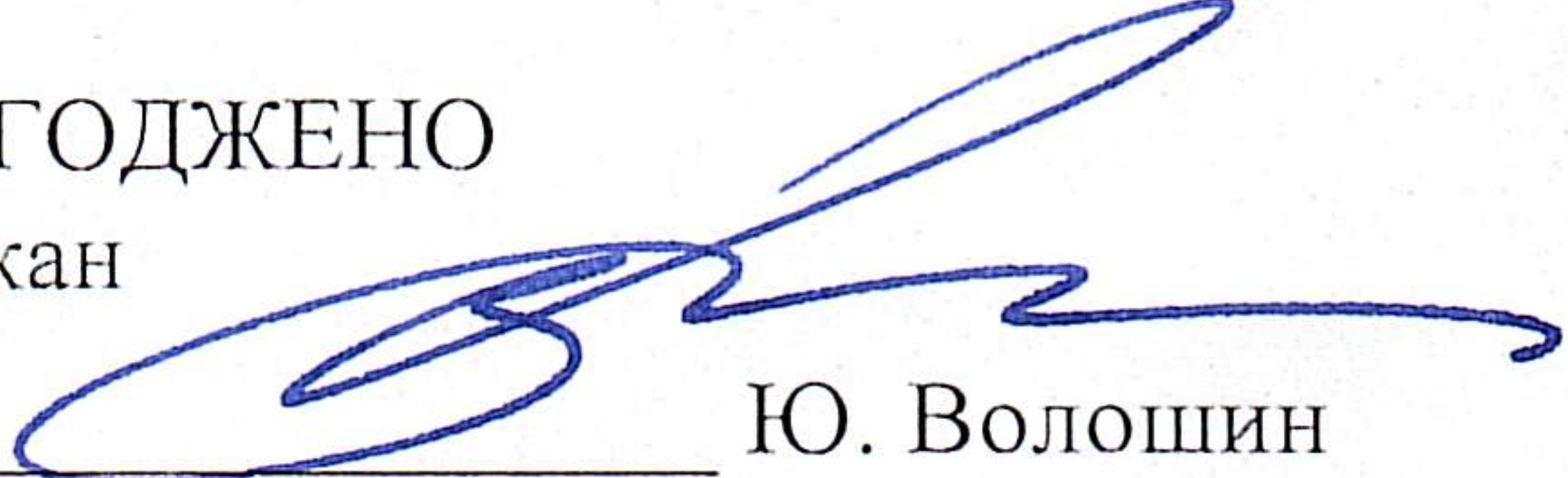
Національний авіаційний університет

Факультет міжнародних відносин

Кафедра журналістики

УЗГОДЖЕНО

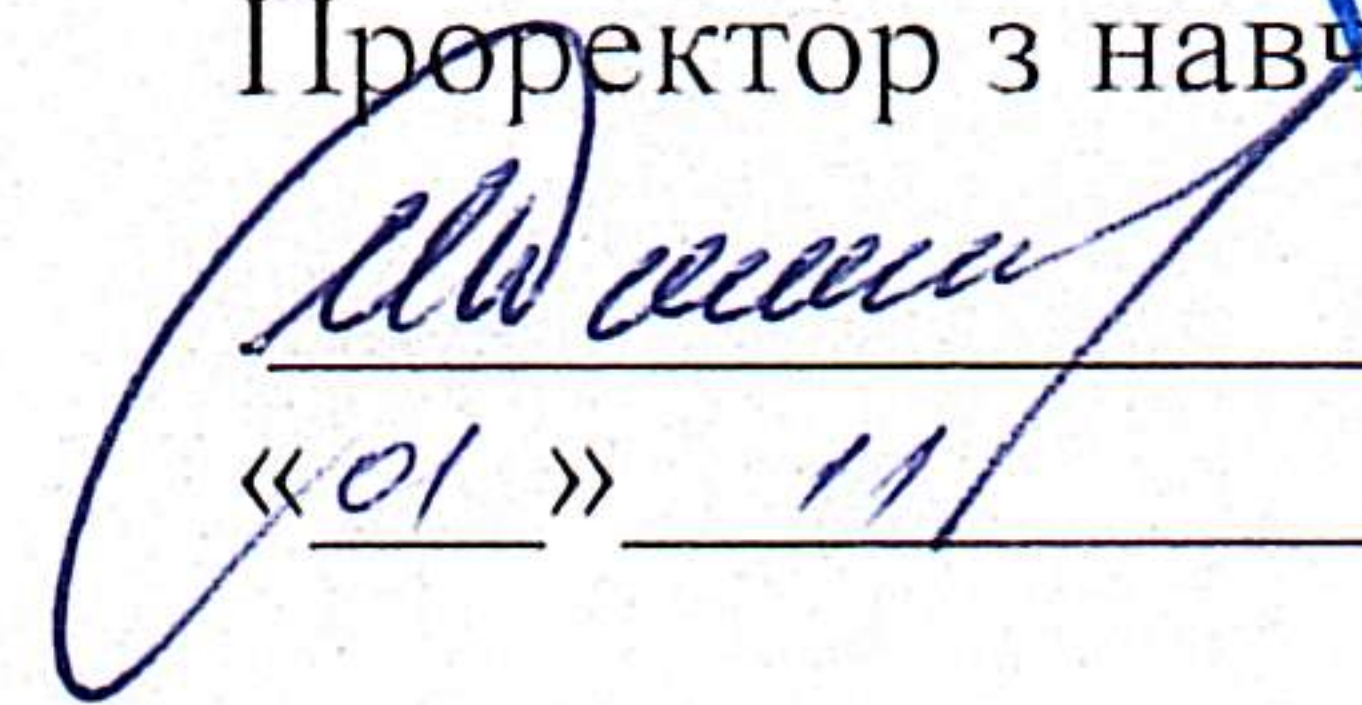
Декан

Ю. Волошин
«29» 10 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

А. Полухін
«01» 11 2021 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Фактчекінг»

Освітньо-професійна програма: «Журналістика»

Галузь знань: 06 «Журналістика»

Спеціальність: 061 «Журналістика»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	6	105 / 3,5	17	34	–	54	6 с - Дз (1)	-	Д, залік 6 с
Заочна	6,7	105 / 3,5	4	8	–	93	7 с – К. р.	-	Д, залік 7 с

Індекс: НБ 17-061-1/21-2.1.24

Індекс: НБ 17-061-1з/21-2.1.24

СМЯ НАУ РП 15.01.04–01–2021

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2021
		Стор. 2 із 12	

Робочу програму навчальної дисципліни «Фактчекінг» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Журналістика», навчальних та робочих навчальних планів № НБ-17-061-1/21, РБ-17-061-1/21 та № НБ-17-061-1з/21, РБ-17-061-1з/21 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 061 «Журналістика» та відповідних нормативних документів, Наказу ректора № 392/од від 06.07.2021 р.

Робочу програму розробила
доцент кафедри журналістики /О.Є. Васьківська/

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Журналістика», спеціальності 061 «Журналістика» – кафедри журналістики, протокол № 11 від « 24 » травня 2021 р.

Гарант освітньо-професійної програми /В.М. Васильченко /

Завідувач кафедри /В.М. Васильченко /

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету міжнародних відносин, протокол № 7 від «04» червня 2021р.

Голова НМРР /К. В. Сидоренко/

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Врахований примірник

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2021
		Стор. 3 із 12	

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	5
2. Програма навчальної дисципліни	5
2.1. Зміст навчальної дисципліни	5
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	6
2.3. Тематичний план	7
2.4. Домашнє завдання, завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).....	8
2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи	8
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	8
3.1. Методи навчання	8
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	9
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет	10
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	10

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2021
		Стор. 4 із 12	

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Фактчекінг» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що є підґрунтям становлення фахівця у галузі журналістики. Вивчення даної дисципліни передбачає ознайомлення з історією фактчекінгу, формування творчого теоретичного мислення, набуття теоретичних знань і практичних умінь із перевірки інформації, навичок їх застосування у роботі журналіста як для друкованих періодичних видань, так і для мережевих ЗМІ.

Метою викладання навчальної дисципліни «Інтернет-журналістика» в системі підготовки фахівця журналістської галузі є системне подання студентам теоретичних і практичних знань із фактчекінгу, підготовка студентів до критичного сприйняття інформації, аналізу та перевірки достовірності інформації.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- формування загальних уявлень про фактчекінг,
- опанування теоретичними знаннями щодо фейків та маніпуляцій в журналістиці;
- роз'яснення особливостей роботи з інформацією, зокрема, способів збору інформації та обробки даних;
- ознайомлення з можливостями, способами та алгоритмами верифікації інформації;
- опанування прийомами перевірки текстів, фото, аудіо та відео під час підготовки матеріалів.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

Знати:

- особливості пошуку інформації;
- специфіку верифікації текстів;
- особливості фейків та маніпуляцій в журналістиці;
- інструменти перевірки текстів, аудіо, відео та фото;
- етичні аспекти роботи під час розслідувань.

Вміти:

- орієнтуватись в інформаційних потоках;
- сприймати інформацію критично;

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04–01–2021
		Стор. 5 із 12	

- працювати з різними типами джерел;
- збирати, аналізувати, структурувати інформацію для підготовки і реалізації проєкту;
- розуміти принцип фактчекінга, верифікації інформації і логіки розслідувань;
- набути навичок критичного аналізу фото, відео та аудіо матеріалів щодо їх достовірності;
- працювати як індивідуально, так і групою під час фактчекінгу.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути наступні компетентності:

- відокремлювати факти від суб'єктивної думки, бачити необ'єктивність судження, виявляти рівень критичного мислення шляхом порівняння різних джерел інформації;
- працювати з різними формами й технологіями створення журналістського матеріалу, досліджуючи можливості їх використання у поданні інформації.
- використовувати статистичні дані в журналістських матеріалах;
- працювати з відкритими джерелами даних, аналізувати та візуалізувати необхідні дані;
- аналізувати, оцінювати інформацію та вміти відрізнити правду від брехні;
- застосовувати кумулятивні знання з фактчекінгу для написання інформації та під час проведення розслідувань та репортажів;

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін, як «Журналістські жанри», «Основи теорії журналістики», «Інтернет-журналістика» та є базою для вивчення подальших дисциплін, а саме: «Інформаційні війни», «Теорія масових комунікацій», «Політична журналістика», «Урядові комунікації» та інші.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, а саме навчального модуля № 1 «Особливості фактчекінгу», який є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2021
		Стор. 6 із 12	

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до модуля

Модуль № 1 «Особливості фактчекінгу»

Інтегровані вимоги модуля №1:

Знати: особливості пошуку інформації; специфіку верифікації текстів; особливості фейків та маніпуляцій в журналістиці; інструменти перевірки текстів, аудіо, відео та фото; етичні аспекти роботи під час розслідувань.

Вміти: орієнтуватись в інформаційних потоках; сприймати інформацію критично; працювати з різними типами джерел; збирати, аналізувати, структурувати інформацію для підготовки і реалізації проекту; розуміти принцип фактчекінга, верифікації інформації і логіки розслідувань; набути навичок критичного аналізу фото, відео та аудіо матеріалів щодо їх достовірності; працювати як індивідуально, так і групою під час фактчекінгу.

Тема 1. Вступ до дисципліни. Об'єкт та предмет курсу. Мета, завдання і структура курсу. Передумови виникнення фактчекінгу. Фактчекінг: світовий і український досвід. Створення фактчекінгових організацій.

Тема 2. Пошук і збір інформації. Поняття інформації. Види та властивості інформації. Методи збору інформації в роботі журналіста. Пошук інформації в інтернеті та соціальних мережах. Сучасний доступ до публічної інформації. Відкриті дані в роботі журналіста.

Тема 3. Поняття інформаційної війни. Інформаційна зброя. Характерні риси інформаційної війни. Визначення термінів «інформаційна війна», «інформаційна операція». Об'єкти інформаційного впливу. Інформаційна зброя. Ознаки ведення інформаційної війни проти держави. Види та форми інофрмацийної війни. Технічна складова інформаційних воєн. Перемога та поразка в інформаційній війні.

Тема 4. Пропаганда та маніпуляції. Поняття пропаганди та зміст маніпулювання. Принципи і правила пропагандистського впливу. Типи пропаганди. Пропагандистські методи в інформаційних війнах. Види інформаційних маніпуляцій. Способи маніпулювання інформацією. Приклади дезінформаційних заходів в сучасних інформаційних війнах. Класифікація маніпулятивних заяв за рівнем компетенції спікера.

Тема 5. Фейк як антиджерело інформації. Сутність фейкових новин. Конструювання фейків. Приклади фейкових новин. Правила перевірки фейкових новин.

Тема 6. Фактчекінг: базові принципи, інструменти і сервіси. Основні підходи і базові принципи фактчекінга. Способи та алгоритми верифікації інформації. Різновиди фактчеку за змістом і спрямованістю. Різновиди фактчеку за формою. Верифікація інформації в інтернеті, алгоритм і способи дій. Важливість перевірки інформації. Перевіка контенту соціальних медіа. Елементи верифікації: походження, джерело, дата, місце.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2021
		Стор. 7 із 12	

Тема 7. Верифікація зображень та відео. Перевірка метаданих зображення. Використання інструментів для перевірки достовірності фото. Хронологія та геолокація місця зйомки фото. Історія походження відео. Як перевірити дату публікації відео. Хронологія та геолокація місця зйомки за допомогою SunCals. Сервіси Google Maps та Google Street View.

Тема 8. Структура матеріалу у форматі фактчек. Об'єкт розслідування публічна заява особи або резонансний факт. Суть питання. Докази та аргументи: факти, статистичні дані, документи та документальні свідчення, отримані тільки з відкритих офіційних джерел; інформація від експертів, підкріплена документальними свідченнями чи посиланнями на відкриті джерела. Вердикти фактчек. Типи вердиктів: правда, напівправда, брехня. Формула кінцевого інформаційного продукту. Візуалізація фактчекінгу. Інформаційні продукти фактчек.

2.3. Тематичний план.

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)								
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання				
		Усього	Лекції	Лаб./прак. заняття	СРС	Усього	Лекції	Лаб./прак. заняття	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Модуль №1 « Особливості фактчекінгу»										
1.1	Вступ до дисципліни	6 семестр				6 семестр				
		9	2	2	3	15	2	-	13	
1.2	Пошук і збір інформації	10	2	2	4	15	2	-	13	
1.3	Поняття інформаційної війни. Інформаційна зброя.	12	2	2	6	7 семестр				
						12	-	2	10	
1.4	Пропаганда та маніпуляції	12	2	2	6	10	-	-	10	
1.5	Фейк як антиджерело інформації	12	2	2	6	12	-	2	10	
1.6	Фактчекінг: базові принципи, інструменти і сервіси	12	2	2	6	10	-	-	10	
1.7	Верифікація зображень та відео	12	2	2	6	12	-	2	10	
1.8	Структура матеріалу у форматі фактчек	13	2	2	6	11	-	2	9	
1.9	Домашнє завдання	8	-	-	8	-	-	-	-	
1.10	Контрольна (домашня) робота (ЗФН)	-	-	-	-	8	-	-	8	
1.11	Модульна контрольна робота №1	5	-	2	3	-	-	-	-	
Усього за модулем №1		105	17	34	54	105	4	8	93	
Усього за навчальною дисципліною		105	17	34	54	105	4	8	93	

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04–01–2021
		Стор. 8 із 12	

2.4. Домашнє завдання.

У сьомому семестрі студенти виконують домашнє завдання з метою закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань і вмінь, набутих у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Фактчекінг».

Домашнє завдання становить собою здійснення аналізу онлайн-медіа України та виявлення недостовірної інформації, фейкових новин та маніпуляцій в їх матеріалах.

Виконання, оформлення та захист домашнього завдання здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій. Час, потрібний для виконання домашнього завдання – 8 годин самостійної роботи.

2.5. Контрольна (домашня) робота (ЗФН).

У сьомому семестрі студенти виконують контрольну (домашню) роботу з метою закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань і вмінь, набутих у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Фактчекінг».

Виконання, оформлення та захист контрольної (домашньої) роботи здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій. Час, потрібний для виконання домашнього завдання – 8 годин самостійної роботи.

2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи.

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до підсумкової контрольної роботи, розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома студентів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- метод проблемного викладу;
- евристичний метод;
- дослідницький метод.

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій з використанням мультимедійних презентацій, практичних занять, самостійному вирішенні завдань, роботі з навчальною літературою. Окрім цього, практичні заняття проходять у формі дискусій, презентацій, круглих столів, неодмінною складовою засвоєння практичних навичок є робота в групах, розв'язування ситуаційних завдань, розгляд і вирішення кейсів.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2021
		Стор. 9 із 12	

3.2. Рекомендована література

Базова література

- 3.2.1. Беата Бель, Олександр Бурмагін, Томаш Патора, Олег Хоменок. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. Київ, 2013. 190 с.
- 3.2.2. Глушко О. Журналістське розслідування: історія, теорія, практика: навчальний посібник. Київ: Арістей, 2007. 118 с.
- 3.2.3. Іванов В. Ф. Вимоги до роботи з фактами та джерелами інформації в мас-медіа. Інформаційне суспільство. Вип. 22, 2015. С. 17-20
- 3.2.4. Кияшко Ю. Фактчекінг як інструмент протидії маніпулятивному впливу електронних ЗМІ. Вісник Львівського університету. Серія Журналістика, 2019. Випуск 45. С. 28–35
- 3.2.5. Курбан О.В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі: навчальний посібник. Київ: ВІКНУ, 2016. 286 с.
- 3.2.6. Почепцов Георгій. Сучасні інформаційні війни. Київ, 2016. 498 с
- 3.2.7. Рябічев В. Л. Верифікація контенту в соціальних медіа. Актуальні питання масової комунікації. №18, 2015. С. 44–61.
- 3.2.8. Шнайдер В., Рауе П.-Й. Новий посібник з журналістики та онлайн-журналістики. Перекл. з нім. В. Климченко; за загал. ред. В. Іванова Київ: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2014. 358 с.

Допоміжна література

- 3.2.9. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник за заг. ред. В.Ф.Іванова. Київ: Академія української преси, 2004. 262 с.
- 3.2.10. Ейсмунт В. Інструменти фактчекінгу: як професійно відрізнити брехню від правди. Київ: Інститут масової інформації
- 3.2.11. Жадько О., Клименко О. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки: навчальний посібник. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с.
- 3.2.12. Осока С. 15 хороших новин про фактчекінг та одна погана – від Ольги Юркової, співзасновниці Stop Fake. Режим доступу: <https://irrp.org.ua/15-horoshyh-novyn-pro-faktcheking-ta-odna-pogana-vid-olgy-yurkovoyi-spivzasnovnytsi-stopfake-2>
- 3.2.13. Перевірка фактів як буденний журналістський ритуал. Медіакритика: <http://www.mediakrytyka.info/ohlyady-analyyka/perevirka-faktiv-yak-budennyu-zhurnalistskyuritual.html>
- 3.2.14. Про фактчекінг у добу Постправди. Режим доступу: <https://opinion.biz.ua/2017/11/13/profaktcheking-u-dobu-postpravdi/>
- 3.2.15. Тонкіх І. Ю. Специфіка подання новин в українських Інтернет-ЗМІ. Психолінгвістика, 2011. Вип. 8. С. 205-210
- 3.2.16. Як можна протидіяти «фейковим новинам»? Аналіз. Київ: Фонд Фрідріха Науманна за Свободу, Академія української преси, 2019

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2021
		Стор. 10 із 12	

3.2.17. 8 сайтів з офіційними даними для фактчекінгу. Режим доступу: http://medialab.online/news/offdata/?fbclid=IwAR0d-BK6w63HIKncGVtIHOaW2IGnbwLeLMKWgn91_vIGbipMZQJsNarxZY8

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет

3.3.1 Без Брехні: <http://bez-brehni.com>

3.3.2. Індекс розвитку свободи слова: <https://rsf.org/>

3.3.3. Інститут масової інформації (ІМІ): <https://imi.org.ua/>

3.3.4. Global Financial Integrity: <http://www.gfintegrity.org/>

3.3.5. Stopfake.org: <https://www.stopfake.org/>

3.3.6. VoxCheck: <https://voxukraine.org/ru/authors-ru/>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Мак кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навч-ня
№ семестру	6	6,7
Модуль № 1 «Особливості інтернет-журналістики»		
Виконання завдань на практичних заняттях	46 x 15 = 60	156 x 2 = 30
Виконання та захист домашнього завдання	20	40
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше</i>	30	-
Виконання модульної контрольної роботи №1	20	-
Підсумкова семестрова робота	-	30
Усього за модулем №1	100	100
Усього за дисципліною	100	

Залікова рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (Додаток 3).

	<p>Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг»</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2021
		Стор. 11 із 12	

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

- В випадку **диференційованого заліку** підсумкова семестрова рейтингова оцінка, перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS (Додаток 4).

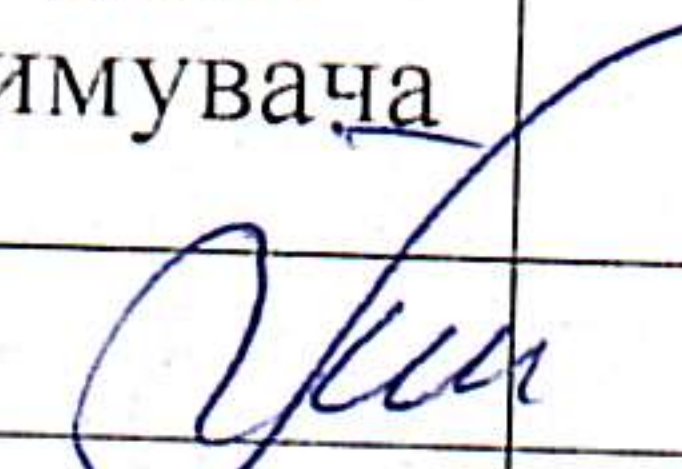
4.4. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.5. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2021
		Стор. 12 із 12	

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

(Ф 03.02 – 01)

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки
1	ВО2	01.11.21	Фігерідо Меленді Олів		

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

(Ф 03.02 – 02)

№ пор.	Прізвище, ім'я, по батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

(Ф 03.02 – 04)

№ пор.	Прізвище, ім'я, по батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

(Ф 03.02 – 03)

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

(Ф 03.02 – 32)

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				